ལོ་ཙཱ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐད་སྒྱུར་སློབ་གྲྭའི་སྐབས་དགུ་པ། LRZTP 9

Revision Guide

Module 3: Lessons 19-26

Lesson 19 - Relative clauses

a) Relative clauses with the nominalizer མཁན།

Object (direct or indirect) + verb + nominalizer (མཁན་) + འབྲེལ་སྒྲ་ + noun

ཁ་ལག་ བཟོ་ མཁན་ གྱི་ རོགས་པ་

The friend who makes food...

གཞས་གཏོང་མཁན་གྱི་བུ་མོ་
The girl who is singing a song...

བོད་ལ་ཕེབས་མཁན་གྱི་བླ་མ་
The lama who goes to Tibet...

རྒྱ་གར་བཞུགས་མཁན་གྱི་སྤུན་མཆེད་
The relative who lives in India…

ཁ་སང་ཁྱེད་རང་མཉམ་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་མཁན་གྱི་བུ་མོ་དེ་སུ་རེད།
Who is that girl who spoke with you yesterday?

སྔོན་མ་ང་ལ་སློབ་སྦྱོང་སློབ་མཁན་གྱི་དགེ་རྒན་དེའི་མཚན་བརྗེད་སོང་།
I forgot the name of the teacher who taught (me) in the past.

ན་ནིང་ང་ཚོའི་དགོན་པ་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་མཁན་གྱི་དབྱིན་ཇི་དེ་ཚོ་ད་ལྟ་སོ་སོའི་ལུང་པ་ལ་ཡོད་རེད།
Those westerners who studied at our monastery last year are now in their own countries.

©2023 LRZTP

b) Relative clauses with the nominalizer པ།

Pronoun +	**verb** (Past) +	**པ་** +	འབྲེལ་སྒྲ་ +	**noun** +	rest of sentence.
ངས་	ཉོས་	པ་	འི་	དེབ་དེ་	སྙན་པོ་འདུག

The book which I bought is interesting.

ཁྱེད་རང་གིས་བཟོས་པའི་མོག་མོག་དེ་ཚོ་...
The *momos* (which) you made...

ཁོང་གིས་བཏང་པའི་གཞས་...
The song (which) she sang...

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བྲིས་པའི་སྙན་ངག...
The poem (which) Tashi wrote...

ང་ལ་རག་པའི་རྔན་པ་...
The gift (which) I got...

ཁ་ས་ཁྱེད་རང་གིས་ཉོས་པའི་འབྲི་དེབ་ག་པར་ཡོད་རེད།
Where is the notebook [which] you bought yesterday?

སྔོན་མ་སྦྱང་པའི་ཚིག་དོན་ཚང་མ་དྲན་པ་བརྗེད་སོང་།
I forgot all the words which I have learnt in the past.

ད་གིན་ང་ལམ་ཀ་ལ་མཇལ་པའི་གྲྭ་པ་དེ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ཅོ་ཅོ་རེད།
The monk whom I met on the street a while ago is Tashi's brother.

ཁ་ས་ཁྱེད་རང་གིས་གནང་པའི་བསླབ་བྱ་དེ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་།
The advice which you gave me yesterday was beneficial.

ངའི་གྲོགས་མོ་ལ་རག་པའི་ཆུ་ཚོད་གསར་པ་དེ་སྐྱོན་ཤོར་སོང་།
The new watch that my friend got – it broke.

c) Relative clauses with the nominalizer ཡག

(Pronoun) +	verb (Present) +	ཡག་ +	གི་ +	noun +	rest of sentence
ང་ལ་	བྱེད་	ཡག་	གི་	ལས་ཀ་	མང་པོ་ཡོད།

I have a lot of work which needs to be done.

©2023 LRZTP

ང་ལ་**འཁྲུ་ཡག་གི་དྲུག་སློག**་མང་པོ་ཡོད།
I have lots of *clothes* to be washed (not plates or anything else).

ང་ལ་**དྲུག་སློག་འཁྲུ་ཡག**་མང་པོ་ཡོད།
I have lots of clothes *to wash* (not iron or buy).

ངས་ལོ་གསར་ལ་**གྱོན་ཡག་གི་ཕྱུ་པ**་ཉོས་མེད།
I haven't bought a *chupa to wear* at Losar.

འཛོམ་གྲྭ་ལ་**འཁྱེར་ཡག་གི་དེབ**་དེ་ཚོ་མ་བརླག་པར་བྱེད་ཨ།
Do not lose the *books which you [have to] bring* to school tomorrow!

ཨ་མ་མ། དེང་སང་**སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཡག་གི་སློབ་ཚན**་འདི་ལས་སླ་པོ་མི་འདུག
Wow! The lesson we are studying these days is not easy.

d) Relative clauses with the nominalizer ས།

The nominalizer ས་ is used to build relative clauses concerning the *indirect object*. For example:

ངས་ཞི་མི་ལ་འོ་མ་སྤྲད་པ་ཡིན། ཞི་མི་དེ་སྙིང་རྗེ་པོ་འདུག
I gave the cat some milk. That cat is cute.

The ཞི་མི་ in the sentence is the *indirect object* and is therefore marked by a ལ་དོན་. In order to combine these two sentences, one needs the nominalizer ས་. The formula:

Pronoun +	dir.obj. +	verb +	**ས་** + འི་ +	noun (ind. obj.) +	rest of sentence
ངས་	འོ་མ་	སྤྲད་	**སའི་**	ཞི་མི་དེ་	སྙིང་རྗེ་པོ་འདུག

The cat (to whom) I gave milk to is cute.

ང་བུ་མོ་འདི་**ལ**་དགའ་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཁོང་དགེ་རྒན་མ་རེད།
I like this girl. She is not a teacher.

ང་དགའ་པོ་བྱེད་**སའི་བུ་མོ**་འདི་དགེ་རྒན་མ་རེད།
The girl I like is not a teacher.

ཁེ་ས་ང་ཟ་ཁང་**ལ**་ཕྱིན་པ་ཡིན། དེའི་ཁ་ལག་ཞིམ་པོ་ཞེ་དྲགས་བྱུང་།
Yesterday, I went to a restaurant. The food there was delicious.

©2023 LRZTP

ཁ་སང་ང་འགྲོ་**སའི་ཟ་ཁང་**གི་ཁ་ལག་ཞིམ་པོ་ཞེ་དྲགས་བྱུང་།
The food was delicious at the restaurant where I went yesterday.

ཁྱེད་རང་གིས་བུ་མོ་གཅིག་**ལ་**མེ་ཏོག་སྤྲད་སོང་། བུ་མོ་དེ་སུ་རེད།
You gave a flower to one girl. Who is that girl?

ཁྱེད་རང་གིས་མེ་ཏོག་སྤྲད་**སའི་བུ་མོ་**དེ་སུ་རེད།
Who is the girl you gave the flower to?

བློ་བཟང་བླ་མ་**ལ་**བཀའ་འདྲི་ཞུ་གི་ཡོད་རེད། བླ་མ་དེ་རྩ་ཆེན་པོ་རེད།
Lobsang ask the lama a question. This lama is holy.

བློ་བཟང་བཀའ་འདྲི་ཞུ་**སའི་བླ་མ་**དེ་རྩ་ཆེན་པོ་རེད།
The lama whom Lobsang asked a question is holy.

Lesson 20 - Suffixes of adjectives

1) Too much x

...Remember that... you add the syllable **དྲགས་** to the root of the adjective to say: "too x". It might help you to think of དྲགས་ being an involitional *verb* and conjugate it accordingly. For example:

སློབ་ཕྲུག་ཚང་མ་སླེབས་ན་བསྡད་ས་ཉུང་**དྲགས་ཀྱི་རེད།** (future) or: ཉུང་དྲགས་ས་རེད།
If all students come, there will/might be too little seats.

ཁེ་ས་རྒན་ལགས་ཕྱིས་**དྲགས་**སོང་། (past)
Yesterday, the teacher was/got too late.

དེང་སང་རང་སྦྱོང་མང་**དྲགས་**ཀྱི་འདུག ཡིན་ནའི་སྤྱིར་བཏང་མང་**དྲགས་**ཀྱི་ཡོད་མ་རེད། (present)
These days, there is too much homework. But in general, it is not too much.

ཐུགས་སྡོ་ལ་མི་མང་**དྲགས་**ན་ང་སྐྱིད་པོ་མི་འདུག (conditional)
If there are too many people at the party, it is not pleasant for me.

2) How much x?

...Remember that... in order to form a question with an adjective you add the syllable ཚོད་ to the root of the adjective. No question particle is required - but some people still use it. For example:

གུང་སེང་**སྐྱིད་ཚོད་**བྱུང་སོང་། སྐྱིད་པོ་ཨོའོ་ཙམ་བྱུང་སོང་།

©2023 LRZTP

How much fun was the break? - It was o.k./not bad.

ཁྱེད་རང་གི་ལུང་པ་ལ་ནང་པ་**མང་ལོད་**ཡོད་རེད། མང་པོ་ཞེ་དྲགས་ཡོད་མ་རེད།
How many Buddhist are there in your country? - There are not so many.

ཌི་ལི་ལ་གནམ་གཤིས་**ཚ་ལོད་**ཡོད་རེད། ཚ་ཐག་ཆོད་ཡོད་རེད། རྡ་རམ་ས་ལ་ལས་ཚ་བ་ཐད་དེ་ཆེ་བ་ཡོད་རེད།
How hot is the weather in Delhi? It is very hot - much hotter than in Dharamsala.

ཁོང་རྒྱ་སྐད་**ཡག་ལོད་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད་རེད། ཡག་པོ་ཞེ་དྲགས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་རེད།
How well does she/he know Chinese language? - She/he knows it well!

མཆོད་རྟེན་**ཐག་རིང་ལོད་**ཡོད་རེད། ཐག་ཉེ་པོ་འདུག སྐར་མ་ལྔ་ལས་འགོར་གྱི་མ་རེད།
How far is the stupa? - It is close. It won't take more than five minutes.

3) Not at all x, never

...Remember that... you used **ཁྱོན་ནས་ & རྩ་བ་(ཉིད་)ནས་** to say 'never' or 'not at all' - and the verb is always negated in Tibetan. For example:

ཁྱེད་རང་ཆང་ལ་དགའ་པོ་ཡོད་པས། **ཁྱོན་ནས་**དགའ་པོ་མེད། ཞིམ་པོ་**རྩ་བ་(ཉིད་)ནས་**མི་འདུག
Do you like *chang*? - Not at all, it is not tasty at all!

ང་ཐ་མག་**ཁྱོན་ནས་**འཐེན་གྱི་མེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་གློ་བ་ལ་གནོད་ཀྱི་ཡོད་རེད།
I never smoke because it harms the lungs.

ང་རྡོ་རྗེ་གདན་ལ་**རྩ་བ་(ཉིད་)ནས་**འགྲོ་མྱོང་མེད། ཡིན་ནའི་འགྲོ་འདོད་ཡོད།
I've never ever been to Bodhgaya. But I'd like to go.

ཁོང་ང་རྒྱལ་ཆེན་པོ་**ཁྱོན་ནས་**མི་འདུག ཉམ་ཆུང་རང་རེད།
She is not proud at all, she's really humble.

4) How ...!

Using the comparative version of the adjective and adding a ལ། means: "How...!!!" It is a phrase and exclamation.

སང་ཉིན་གུང་སེང་རེད། **སྐྱིད་པ་ལ།**
Tomorrow, there is a break, how wonderful!

ཨོ། དེ་རིང་ཉིན་གུང་ཁ་ལག་མོག་མོག་རེད་བཞག **ཞིམ་པ་ལ།**
Today's lunch is *momos* - how tasty!

©2023 LRZTP

ཨ་མ་མ། ཁོང་མི་ཚང་མ་ལ་རོགས་པ་བྱེད་ཀྱི་འདུག **སེམས་པ་བཟང་ང་ལ།**
Wow, (s)he helps everybody - how kind!

5) As...as possible

གང་ together with the root of an adjective (or sometimes a verb) means: “as...as possible.”

གང་མགྱོགས་མགྱོགས་ཕེབས་རོགས་གནང་། འཛིན་གྲྭ་འགོ་བཙུགས་རན་སོང་།
Please come as fast as possible, it is time to start class.

ངས་ཆོས་ཚིག་ཡག་པོ་རང་ཤེས་ཀྱི་མེད། ཡིན་ནའི་ཐབས་ཤེས་**གང་ཐུབ་ཐུབ་**བྱེད་ཀྱི་ཡིན།
I do not know Dharma terms very well. But I'll try as much as I can.

6) Very much x

...Remember that... there are a lot of intensifiers such as: **དཔེ་, & ཞེ་དྲགས་, ཐག་ཆོད་, དཔེ་མི་སྲིད་པའི་, etc.** དཔེ་ (mostly) precedes the adjective, ཞེ་དྲགས་ follows it.

གནས་འདི་རྩ་ཆེན་པོ་**ཞེ་དྲགས་**ཡོད་ཙང་མཇལ་མཁན་ཡང་མང་པོ་**ཞེ་དྲགས་**འདུག
Because this pilgrimage site is very sacred, there are also a lot of visitors.

ཁ་སང་ཇ་ཁང་ལ་**དཔེ་**སྐྱིད་པོ་བྱུང་། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ངའི་གྲོགས་པོས་ཆབ་མང་པོ་ཤླང་སོང་།
Yesterday, it was so much fun at the tea shop because my friend made a lot of jokes.

ངས་རླུང་རྟ་**མང་པོ་ཞེ་དྲགས་**བཙུགས་པ་ཡིན། ངས་རླུང་རྟ་**དཔེ་མང་པོ་**བཙུགས་པ་ཡིན།
I hang a whole lot of prayer flags.

ཁོང་གི་ཕྱུ་པ་སྙིང་རྗེ་པོ་**ཞེ་དྲགས་**འདུག ཁོང་གི་ཕྱུ་པ་**དཔེ་སྙིང་རྗེ་པོ་**འདུག
Her *jupa* is very beautiful.

Even stronger than these are:

དཔེ་མི་སྲིད་པའི་, ཧ་ང་སང་ཡག་(གི་), ཧ་ཅང་(གི་) The last one is more literary, but some people still use it in colloquial.

ངས་བྱུས་ན་དེབ་འདི་**དཔེ་མི་སྲིད་པའི་**སྙན་པོ་དང་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་འདུག
If you ask me, this book is incredibly interesting and beneficial!

ཁོང་**ཧ་ང་སང་ཡག་**(གི་)སེམས་པ་བཟང་པོ་དང་བཟོད་སྒོམ་ཆེན་པོ་འདུག

©2023 LRZTP

(S)he is unbelievably kind and patient.

ཐག་ཆོད་ is added to the root of certain adjectives. For example: **ཞིམ་ཐག་ཆོད་, ཆེ་ཐག་ཆོད་, སྐྱིད་ཐག་ཆོད་ and མང་ཐག་ཆོད་**

ང་ཚོའི་སློབ་ཕྲུག་ཚོ་བོད་སྐད་**ཡག་ཐག་ཆོད་**རྒྱག་གི་འདུག
Our students speak Tibetan really well.

Another nice option is with རྒྱང་ used between the full adjective and its root.

ཚལ་འདི་**སོས་པ་སོས་རྒྱང་**འདུག ད་ང་གི་ཡོ་གསུམ་ཉོ་གི་ཡིན།
These veggies are really fresh, so, I'll by three kilos.

ཁོང་གི་གློག་ཀླད་འདི་**གསར་པ་གསར་རྒྱང་**ཡིན་ནའི་རྙིང་པ་འདྲ་པོ་མཐོང་གི་འདུག
Even though his computer is brand new, it looks like an old (one).

If you wish to say: '*not* very x' - only **ཞེ་དྲགས་** applies, or the syllable **རང་**. *དཔེ་སྐྱིད་པོ་མ་བྱུང་། is incorrect, you'd say: སྐྱིད་པོ་**ཞེ་དྲགས་**མ་བྱུང་། སྐྱིད་པོ་**རང་**མ་བྱུང་།

བསང་**མང་པོ་རང་**བཏང་མེད། བསང་**མང་པོ་ཞེ་དྲགས་**བཏང་མེད།
I did not offer a lot of *sang* (smoke offering).

Lesson 21 - Temporal connectives of simultaneity

The two main temporal connectives of simultaneity are: དུས་, སྐབས་ and རིང་ལ་.

གུང་སེང་གི་སྐབས་ལ་ not: གུང་སེང་དུས་

In that case, one would say: གུང་སེང་ཡིན་དུས་ or: གུང་སེང་ཡོད་དུས་

Correctly speaking the verb before སྐབས་ is in the past - even though meaningwise it can be any tense. Not everybody agrees on this and a lot of people also use Present tense.

ཁ་ལག་**བཟས་པའི་སྐབས་ལ་**སྐད་ཆ་མང་པོ་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་མ་རེད།
One should not talk much when eating.

If using the verb 'to be' or 'to have' only the forms pertaining to བདག precede དུས་ and སྐབས་.

ཁོང་ལོ་ཆུང་ཆུང་**ཡིན་དུས་**ཉམ་ཆུང་རེད། When he was small, he was humble.

གྲང་མོ་**མེད་དུས་**ཞྭ་མོ་མ་གྱོན་ཨ། Don't wear a hat when it is not cold!

©2023 LRZTP

རྒན་ལགས་འགྲེལ་བཤད་**གནང་དུས**་ཁྱེད་རང་ཡག་པོ་ཉན་དགོས་རེད་ད།
You have to listen well when Gen-la is explaining!

ཆར་པ་**བཏང་བའི་སྐབས་ལ**་ཕྱི་ལོགས་ལ་འགྲོ་ཡག་ལ་ཞོགས་ཀྱི་མི་འདུག་གས། མི་འདུག སྐྱིད་པོ་འདུག
Don't you mind to go outside when it rains? I don't, it's nice.

ཁེ་ས་ཁྲོམ་ལ་**ཕྱིན་པའི་སྐབས་ལ**་རོགས་པ་རྙིང་པ་ཅིག་ཐུག་བྱུང་།
Yesterday, going to the market, I met an old friend.

ང་ནང་ལ་**མེད་དུས**་ངའི་ཁྱི་དང་ཞི་མི་མཉམ་དུ་རྩེད་མོ་མང་པོ་རྩེད་ཀྱི་ཡོད་ས་རེད།
When I'm not at home (my) dog probably plays a lot with the cat.

If you wish to be more explicit about the duration, you use **རིང་ལ།**. Just like སྐབས་ལ་ it can also follow a noun and follows the verb connected with a པའི།

ངས་བྱུས་ན་**གུང་སེང་གི་རིང་ལ**་ངལ་གསོ་རྒྱག་ཡག་དེ་གལ་ཆེན་པོ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག
If you ask me, I think it is important to take rest during the holidays.

ཁ་ལག་**བཟས་པའི་རིང་ལ**་ལྟད་མོ་བལྟས་ན་ཁ་ལག་གི་བྲོ་བ་འཚོར་ཐུབ་ཀྱི་རེད་པས།
Can one feel the taste of the food if one watches movies while eating?

Lesson 22 - Temporal connectives of sequence

The two main temporal connectives of sequence are: སྔོན་ལ་ & རྗེས་ལ་ - or: གོང་ལ་ & གཞུག་ལ་. They can be used with nouns and verbs. For examples: འཛིན་གྲྭའི་རྗེས་ལ་ = after class (with noun) གཞས་མ་གཏོང་སྔོན་ལ་ = before singing, before I sing/sang (with verb).

With སྔོན་ལ་ & གོང་ལ་ the verb is in present tense and **negated**. For example:

སྨོན་ལམ་**མ**་རྒྱག་**སྔོན་ལ**་རང་སྦྱོང་བྱས་པ་ཡིན་པས།
Did you write (your) homework before doing prayers?

With རྗེས་ལ་ & གཞུག་ལ་ the verb is in **past tense** and not negated. For example:

སྒོམ་མང་པོ་**བརྒྱབ་པའི་རྗེས་ལ**་ངའི་སྒལ་པ་ཏོག་ཙམ་ན་ཟུག་བརྒྱབ་སོང་།
After meditating a lot, my back hurt a bit.

©2023 LRZTP

Some more examples:

ཁ་ལག་**བཟས་པའི་གཞུག་ལ་**ངལ་གསོ་མ་བརྒྱབ་ན་ཡག་པོ་མི་འདུག
If one does not take some rest after eating, that is not good.

ས་རཱ་ལ་**མ་འཛུལ་གོང་ལ་**ངའི་ལུང་པ་ལ་ལས་ཀ་བྱས་ནས་ལོ་མང་པོ་བསྡད་པ་ཡིན།
Before entering Sarah, I lived for many years in my country working.

གུང་སེང་**ཚར་པའི་རྗེས་ལ་**ཡང་བསྐྱར་མཇལ་ཡོང་།
I hope to see you after the holidays end.

ཡིག་ཚད་**མ་གཏོང་སྔོན་ལ་**མི་ཚང་མ་བསྐྱར་སྦྱོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ས་རེད།
Before taking the exam everybody studies probably.

Note that **རྗེས་མ་** and **སྔོན་མ་** are adjectives and are used accordingly:

བདུན་ཕྲག་**རྗེས་མར་**ང་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་རྩིས་མེད། སྙོད་སྙོད་བྱས་ནས་ནང་ལ་བསྡད་རྩིས་ཡོད།
I am not intending to study coming week, I am planning to stay at home lazily.

ཟླ་བ་**སྔོན་མའི་**ཚེས་པ་བཅོ་ལྔ་ལ་ངས་སྐོར་ར་མང་པོ་བརྒྱབ་པ་ཡིན།
On the full moon of last month, I did a lot of *kora.*

Lesson 23 - Adverbs & different functions of བྱས་/ནས་ etc.

བྱས་ and ནས་ have several functions. It is good to be aware of the following:

ཀ་ We can use བྱས་ནས་ to turn an adjective into an **adverb.** For example:

རྒན་ལགས་ཀྱིས་འགྲེལ་བཤད་གསལ་པོ་**བྱས་ནས་**རྒྱག་གི་འདུག་ག
Gen-lag explains clearly, right?

སྐད་ཆ་སྐད་ཆེན་པོ་**བྱས་ནས་**མ་བཤད་རོགས། མི་ལ་སུན་པོ་བཟོ་གི་རེད།
Please don't speak loudly, it will disturb people!

ཁ་ **ནས་** is used with verbs of **motions** to say how to move about... For example:

གོམ་པ་བརྒྱབ་**ནས་**འགྲོ་བ་ མོ་ཊ་བཏང་**ནས་**འགྲོ་བ་ རི་ལི་(ལ་བསྡད་)**ནས་**ཡོང་བ་
རྟ་བཞོན་**ནས་**འགྲོ་བ་ ཁྲག་ཁྲག་བཏང་**ནས་**

©2023 LRZTP

རྒྱལ་ས་ལ་གང་འདྲས་ཟེ་འགྲོ་ན་ཡག་ཤོས་རེད། མོ་ཊ་གླས་**ནས་**འགྲོ་ན་སྟབས་བདེ་ཤོས་རེད།
What is the best way to go into town? It is most convenient if one rents a car.

དེང་སང་རྐང་པ་ན་གི་ཡོད་ཙང་གོམ་པ་བརྒྱབ་**ནས་**སློབ་གྲྭ་ལ་འགྲོ་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག
Because my legs hurt these days I cannot go walking to school.

ག་ Another important function is **'since'**, **'for how long'**: In that case, ནས་ follows the verb in the past and then we have ………**ནས་**ག་ཚོད་ཕྱིན་སོང་།

ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ལ་བཞུགས་**ནས་**ལོ་ག་ཚོད་ཕྱིན་སོང་། Since when (how many years) have you lived in India?

ང་ བྱས་/ ནས་/ སྟེ་ can replace པའི་རྗེས་ལ་ or ཙང་ - showing a **sequence or reason**:

ཁོང་གིས་ཆང་ཨ་རག་མང་པོ་བཏུང་**བྱས་**ར་བཟི་སོང་།
After/because (s)he drank a lot of *chang* and alcohol, (s)he got drunk.

ཁྲོམ་ལ་ཉོ་ཆ་བརྒྱབ་**ནས་**ལམ་སང་ནང་ལ་ལོག་ཤོག
After doing shopping at the market, return home immediately!

ངའི་གྲོགས་མོས་བོད་སྨན་ཡག་པོ་བཟས་**བྱས་**ཆམ་པ་ག་ལེ་ག་ལེ་དྲག་སོང་།
After/because my friend took Tibetan medicine well, she slowly recovered from her cold.

ཅ་ **བྱས་** is used for a **list** when we have more than 3 items usually.
བོད་**བྱས**། རྒྱ་ནག་**བྱས**། འབྲུག་ཡུལ་**བྱས**། ཨ་ཤེ་ཤར་གླིང་ལུང་པ་གཞན་དག་མང་ཆེ་བ་ལ་ཡང་ནང་ཆོས་དར་ཡོད་རེད།
Buddhism has spread in Tibet, China, Bhutan and also in most of the other Asian countries.

Lesson 24 - The nominalizer སྟངས་, སྟུལ་, སྲོལ་

The nominalizers སྟངས་ and སྟུལ་ are added to the present tense form of a verb - it means 'the way of doing x'. They also form part of several fixed expressions, such as:

བསམ་སྟུལ་ = opinion   དགོངས་སྟུལ་ = opinion (H)
གནས་སྟངས་ = situation   གནས་སྟུལ་ = situation
འཚོ་བ་སྐྱེལ་སྟངས་ = lifestyle, livelihood   མི་ཚེའི་འགྲོ་སྟངས་ = that's life!

More examples:

བོད་པ་ཚང་མའི་སྐད་ཆ་བཤད་**སྟངས་**གཅིག་པ་མ་རེད།

©2023 LRZTP

Not all Tibetan's way of talking is the same.

ཁྱེད་རང་མོ་ཊ་གཏོང་**སྟངས**་གང་འདྲས་ཞེ་སྦྱང་པ་ཡིན།
How did you learn how to drive?

ངའི་བོད་པའི་གྲོགས་མོས་ང་ལ་མོག་མོག་བཟོ་**སྟངས**་བསླབས་ཙང་ང་སེམས་པ་དགའ་བྱུང་།
I was happy because my Tibetan friend taught me how to make *momos*.

ཚུལ་ is the literary equivalent and is used mostly in more formal speech and with *Dharma* terms.

སྒོམ་རྒྱག་**ཚུལ་**ཡག་པོ་མ་ཤེས་ན་སྒོམ་རྒྱག་རྒྱུ་ཡོད་མ་རེད།
If one does not know how to meditate well, one should not meditate.

ཆོས་ཉན་**ཚུལ་**སྐོར་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དུས་ངས་སྣོད་ཀྱི་སྐྱོན་གསུམ་སྦྱང་པ་ཡིན།
When I studied about how to listen to the *Dharma*, I learnt the three faults of the vessel.

སྲོལ་ is short for: ཡག་གི་ལུགས་སྲོལ་ - it is only applied if there are a lot of people doing it this way.

བོད་པའི་ཟེར་**སྲོལ་**ལ་ཇ་མང་པོ་བཏུང་ན་ཨ་མཆོག་སྐམ་གྱི་རེད་ཟ།
According to the traditional way of saying, one gets dry ears when one drinks too much tea.

Lesson 25 - More secondary verbs

There is a large number of secondary verbs and this study guide will just use their most common functions:

ཀ་ ཤེས་པ། to know how to do x

ཤེས་པ་ is conjugated the same way as ཐུབ་པ་ and can be used with a noun (then it's a full verb), with a verb or with སྟངས། For example:

ཁོང་དབྱིན་སྐད་ཡག་པོ་**ཤེས་ཀྱི་འདུག་གས།** ཨོ་ཙམ་**ཤེས་ཀྱི་འདུག** ཟ་སྐད་འཐུང་སྐད་**ཤེས་ཀྱི་འདུག**
Does (s)he know English well? - More or less. (S)he knows every day language.

ཁྱེད་རང་འཁྱུགས་ཡིག་ཀློག་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པས།**
Do you know how to read the quick writing?

ངའི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཁ་ལག་བཟོ་སྟངས་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད་**ཙང་བོད་པའི་ཁ་ལག་ཧྲོན་ནས་བཟོ་གི་ཡོད་མ་རེད།
Because my mother knows how to cook Indian food, she never makes Tibetan food.

©2023 LRZTP

There is of course the honorific of ཤེས་པ་ which is: **མཁྱེན་པ་** and when it is about a person we say **ངོ་ཤེས་པ་** (lit. to know somebody's face)

ཁྱེད་རང་གིས་ངའི་ཁྱིམ་མཚེས་**ངོ་ཤེས**་ཀྱི་ཡོད་པས།
Do you know my neighbour?

ངོ་ཡག་པོ་**ཤེས**་ཀྱི་མེད། ཡིན་ནའི་མཐོང་མྱོང་ཡོད།
I don't know him well, but I've seen him.

ཁ་ **ལོང་བ།** to have time to do x

ལོང་བ་ is short for: ཡག་གི་དུས་ཚོད་ - meaning 'to have time to do x' For example:

དེ་རིང་ཁྱེད་རང་ང་ཚོ་མཉམ་དུ་ཟ་ཁང་ལ་འགྲོ་**ལོང་ཡོད་པས།**
Do you have time to go to a restaurant with us today?

ཁ་སང་ཡིག་ཚད་ཀྱི་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་**ལོང་མ་བྱུང་།** གང་ཡིན་ཟེར་ན་ངའི་ནང་ལ་མགྲོན་པོ་མང་པོ་སླེབས་སོང་།
Yesterday I did not get the time to prepare for the exam because I got a lot of guests coming to my place.

ཁོང་ལ་ལས་ཀ་མང་པོ་ཞེ་དྲགས་ཡོད་ཙང་ངལ་གསོ་རྒྱག་**ལོང་ཡོད་མ་རེད་པ།**
Because (s)he has a lot of work, (s)he does not have time to take rest, right?

©2023 LRZTP

ག་ **རན་པ།** to be time to do x

རན་པ་ means 'to be time to do x' - it is mostly used with འདུག / བཞག and མི་འདུག (Sometimes also with སོང་།) It can be understood as the short version of: ཡག་གི་དུས་ཚོད་སླེབས་པ།

ཆུ་ཚོད་བཅུ་གཅིག་ཟིན་འདུག ད་ཉལ་**རན་མི་འདུག་གས།**
It's eleven o'clock. Isn't it time to sleep then?

ཡིག་ཚད་སླེབས་འགྲོའི་ཡོད་ཙང་ད་ལྟ་མི་ཚང་མ་བསྐྱར་སྦྱོང་བྱེད་**རན་ཡོད་ས་རེད།**
Because the exam is about to come, it's probably time to do review for everybody.

ཨོ། ཕྱིས་པོ་ཆགས་སོང་། ད་ང་ནང་ལ་ལོག་**རན་སོང་།**
Oh, it got late, so, it's time to return home for me.

ང་ **རྩིས་པ།** to plan, to consider

རྩིས་པ་ is the short version of ཡག་གི་འཆར་གཞི་ and is mostly used with present perfect (རྩིས་ཡོད། རྩིས་ཡོད་མ་རེད། etc.) In the past (always) and present (sometimes) it is combined with the verb བྱེད་པ་ and may involve some more active preparations.

དེ་རིང་ཉིན་གུང་ཁ་ལག་ག་པར་ཟ་**རྩིས་ཡོད།**
Where are you planning to have lunch today?

མ་འོངས་པར་མུ་མཐུད་ནས་རྒྱ་གར་ལ་བཞུགས་**རྩིས་ཡོད་པས།**
Are you planning to keep living in India in the future?

ལོ་སྔོན་མར་ཁོང་གིས་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་ཞུ་གར་འགྲོ་**རྩིས་བྱས་སོང་།** ཡིན་ནའི་མཐའ་མ་ལ་འགྲོ་ཐུབ་མ་སོང་།
Last year, (s)he was planning to go and receive the Kalachakra initiation. But in the end, (s)he could not go.

ཅ་ **ཆོག་པ།** to be allowed to do x

ཆོག་པ་ is mostly conjugated as ཆོག་གི་རེད། & ཆོག་གི་མ་རེད། since it is a general truth rather than something subjective.

ཧིན་དུ་ཡིན་ན་གླང་ཤ་ཟ་**ཆོག་གི་མ་རེད།**
If one is Hindu, one is not allowed to eat beef.

གཙུག་ལག་ཁང་ལ་འཛུལ་དུས་ཁ་པར་འཁྱེར་**ཆོག་གི་མ་རེད་པ།**

©2023 LRZTP

One is not allowed to bring a phone when entering the *tsuglakhang*, right?

ཆ་ སྲིད་པ། to be possible to do/happen x

For the same reason as with ཆོག་པ་, སྲིད་པ་ is mostly conjugated only: སྲིད་ཀྱི་རེད། སྲིད་ཀྱི་མ་རེད།

གནམ་ནས་འཛམ་གླིང་འདིའི་སྟེང་ལ་སྐར་མ་ཟག་སྲིད་ཀྱི་མ་རེད།
It is impossible that the stars will fall on to Earth from the sky.

རི་བོང་གི་མགོ་ལ་རྭ་ཅོ་སྐྱེ་སྲིད་ཀྱི་མ་རེད།
It is impossible that horns will grow on the head of a rabbit.

ནམ་གྲུ་དང་ས་ཆ་མཐོ་པོ་ལ་འགྲོ་ན་ལ་དུག་ཕོག་**སྲིད་ཀྱི་རེད།**
If one goes to a high place by plane, it is possible to get mountain sick.

ཇ་ བྱ་ཆོག་ + དགོས་བསམས་གྱི་འདུག to think to do x, to consider doing x

It is important to understand that བྱ་ཆོག་ + དགོས་བསམས་གྱི་འདུག does **not mean** 'have to do x' or 'must do x', rather 'I could', 'I might', etc.

སང་ཉིན་ཞོགས་གས་སྐོར་ར་ཁ་ཤས་རྒྱག་**དགོས་བསམས་གྱི་འདུག**
I'm thinking to do several *koras* tomorrow morning.

གྲོད་ཁོག་ལྟོག་གི་འདུག ད་ཁ་ལག་སྐབས་བདེ་པོ་གཅིག་ཟ་**དགོས་བསམས་གྱི་འདུག**
I'm hungry, so I'm thinking I could have a little something.

Lesson 26 - 'Already', 'about' 'almost'

ཀ་ ཚར་བ་

ཚར་བ་ (lit. to finish) can be a main or secondary verb. When it is a main verb, it is considered non-volitional. For example:

ལས་ཀ་འདི་སང་ཉིན་**ཚར་གྱི་རེད།**
This work will be finished tomorrow.

If you want to make it into intentional, you need to say:

ངས་ལས་ཀ་འདི་**ཚར་པར་བྱེད་**ཀྱི་ཡིན།
I'll make sure I'll finish this work.

©2023 LRZTP

The **main function** of ཚར་བ་ is to be used as a **secondary verb** - and it's translated with 'already' - and its negation 'not yet'. Technically speaking the verb preceding ཚར་བ་ stays in past tense.

ཁྱེད་རང་ཁ་ལག་བཟས་**ཚར་**(པ་) ཡིན་པས། Or: ཁ་ལག་བཟས་**ཚར་**སོང་ངས།

Have you already eaten? Are you done eating?

(The context will tell whether it is 'already' or 'done, finished' doing x.)

The answer is either: ལགས་ཡིན།	བཟས་ཚར་(པ་)ཡིན།	or: བཟས་ཚར་སོང་།
	བཟས་ཚར་མེད།	or: བཟས་ཚར་མ་སོང་།
	ཟ་རྒྱུ་ཡིན།	I've not yet eaten.

ཁྱེད་རང་གི་རང་སྦྱོང་བྲིས་**ཚར་(པ་)ཡིན་པས།** ཕྱེད་ཀ་བྲིས་**ཚར་(པ་)ཡིན།**

Have you already written your homework? - I'm done with half.

ཁྱེད་རང་གློག་བརྙན་གསར་པ་དེ་ལྟ་གར་འགྲོ་**ཚར་(པ་)ཡིན་པས།** འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། ཁ་ས་འགྲོ་ལོང་མ་བྱུང་།

Did you already go to watch that new movie? - Not yet, yesterday I didn't have time.

ཁ་ འགྲོའ་ about to, almost

འགྲོའ་ means 'almost', 'about to' when it is combined with verbs and ཡོད། མེད། ཡོད་རེད། འདུག For example:

ཁྱེད་རང་ད་ལྟ་ག་པར་ཡོད།	ང་མཆོད་རྟེན་ལ་སླེབས་**འགྲོའ་ཡོད།**
Where are you now?	I'm about to get to the *stupa.*
ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་རེད།	ཆུ་ཚོད་བདུན་པ་**ཟིན་འགྲོའ་འདུག** ད་ཞོགས་ཇ་ཟ་**རན་འགྲོའ་འདུག**
What's the time now?	It's almost seven, so it's almost time to have breakfast.

འཛིན་གྲྭ་**ཚར་འགྲོའ་ཡོད་**ཙང་རྒན་ལགས་རང་སྦྱོང་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག

Because the class is about to be over/almost over, Gen-lag gives the homework.

Sidenote:

When འགྲོའ་ is combined with ཡིན། རེད། it means the opposite: Just done x - but it's better and more common to use: **བྱ་ཚིག་ + པ་དག་**

ང་ཇ་བཏུང་**པ་དག་**ཡིན། བྱས་ཙང་ད་ལྟ་ཆོག་ཇ་འཐུང་འདོད་མེད།

I just had tea; therefore I don't want to drink coffee now.

ལ་དྭགས་ལ་སླེབས་**པ་དག་གར་**རི་འཛོམས་ཐུབ་ས་མ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ས་ཆ་མཐོ་པོ་རེད།

©2023 LRZTP

You probably won't be able to go hiking as soon as you get to Ladakh because it is a high place.

ག་ **འགྲོའོ་བྱས་** - almost (in the past)

འགྲོའོ་བྱས་ is added to the verb in present - and is translated with 'almost'. With non-volitional verbs you can also use ཏོག་ཙམ་མ་གཏོགས་ instead.

ཁ་ས་ཚོགས་འདུ་ལ་**འགྲོ་འགྲོའོ་བྱས་**པ་ཡིན། ཡིན་ནའི་མཐའ་མ་ལ་ཐང་བྱས་བྱས་ཕྱིན་མེད།
Yesterday I almost went to the meeting. But in the end, because I was tired, I did not go.

ཁོང་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ལ་**འཛུལ་འགྲོའོ་བྱས་**སོང་། ཡིན་ནའི་མཐའ་མ་ལ་གྲྭ་པ་བྱས་སོང་།
He almost entered university. But in the end he became a monk.

ལམ་ཀ་ཡག་པོ་མེད་ཙང་ རྨོ་རྨོ་ལགས་**རིལ་འགྲོའོ་བྱས་**སོང་། or: ཏོག་ཙམ་མ་གཏོགས་རྨོ་རྨོ་ལགས་རིལ་སོང་།
Because the path is not good, the grandmother almost fell.

©2023 LRZTP